

György Ligeti. Lux Aeterna voor 16 stemmen

Lux Aeterna werd in 1966 geschreven in opdracht van de Schola Cantorum Stuttgart. De eerste uitvoering vond plaats in Stuttgart in november 1966. De tekst is afkomstig uit de 'Missa pro defunctis'.

De kompositie is vanuit dit oogpunt verwant met Ligeti's 'Requiem' dat twee jaar eerder ontstond. De polyfone schrijfwijze van het 'Requiem' is in 'Lux Aeterna' ontwikkeld in de richting van een combinatie van kontrapunt met structuren van intervallen en harmonieën. Tevens is gespeeld met de timbres van de verschillende registers van de menselijke stem en met de formanten van bepaalde klinkers. Er is sprake van een 'continue' vorm: de muziek schijnt vanuit het oneindige te komen en in het oneindige weer weg te ebbem.

Sylvano Bussotti. Ancora odono i colli

De tekst van dit werk is dezelfde als de slotregel van een tekstmontage die Bussotti ontleend heeft aan werken van Rilke, Adorno, Leonardo, Michelangelo, Campana, Tasso, Foscolo en Proust.

Op deze montage zijn allerlei compositorische processen toegepast: er zijn fragmenten in traditionele zin gezet; andere tekstgedeelten zijn in lettergrepen opgesplitst en als zodanig in de muziek verwerkt. Hierbij ziet Bussotti af van de normale muzikale notatie, hoewel sommige partijen een klankresultaat opleveren dat ook via het gebruikelijke notenschrift te bereiken zou zijn geweest.

Helmut Lachenmann Consolation II (1968)

Consolation II (1968) maakt deel uit van een cyclus van vier stukken voor koor en slagwerk. De gebruikte tekst is een betrekkelijk recente versie van een zeer oud Duits gebed.

In Consolation II is de tekst onverstaaanbaar gemaakt. Verschillende isolatie- en transformatiesystemen, alsook storingen van tekstgedeelten doen de semantiek verdwijnen, alhoewel de betekenis behouden blijft als een verre herinnering.

De fonetische elementen binnen de muzikale structuren zijn niet alleen middelen maar tevens het voorwerp van de muzikale uitdrukking: de tekst en de kompositie maken deel uit van dezelfde inhoud, van de tijdsgebondenheid waarvan sprake is in de tekst.

Helmut Lachenmann

Maurice Ravel. Soupir

Het is jammer dat het impressionisme met al zijn bijzondere karakteristieken bijna uitsluitend tot uitdrukking komt in de orkestmuziek.

Deze opmerking kan ook worden gemaakt over de bijzondere inbreng die Strawinsky en Berg in de 20e eeuwse muziek hebben gehad.

Wat Debussy en Ravel, in hun latere perioden, voor koor hebben geschreven, blijft ver achter bij datgene waartoe zij door instrumenten werden geïnspireerd.

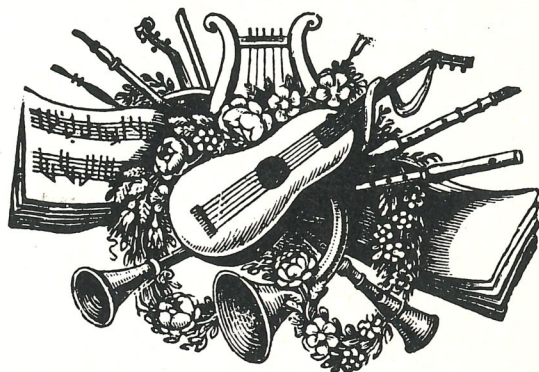
17 juni, Utrecht Jacobikerk, 20.15 uur

Schola Cantorum Stuttgart Nederlands Vocaal Ensemble

Clytus Gottwald,

Marinus Voorberg _____ dirigenten

een programma van meerkorige muziek door de eeuwen

Wel waren er belangrijke aanzetten tot de verdere ontwikkeling van de vokale muziek, b.v. in het a-cappella-koorgedeelte uit Ravel's 'Daphnis et Chloe', in Strawinsky's cantate 'Swesdoliki' of het 'Schlafchor' uit Berg's 'Wozzeck'. Het bleef echter bij aanzetten en er kwam nauwelijks een vervolg op. Bij de bewerking van de eerste van een trits gedichten van Mallarmé door Ravel, een stuk voor 16 stemmen, kan men zich voorstellen hoe Ravel had kunnen komponeren als hij reeds de beschikking zou hebben gehad over de mogelijkheden waarvan een komponist van muziek voor stem of koor zich in deze tijd kan bedienen: het is Ravel's muziek in het licht van Ligeti's 'Lux aeterna'.

Pierre Boulez en Clytus Gottwald....über das über ein verschwinden

De titel van dit stuk is die van het 'In Memoriam Theodor W. Adorno' dat Boulez schreef in het tijdschrift 'Melos' van september 1969.

De 'Sprachkomposition' die naar aanleiding daarvan en op zijn inspiratie is ontstaan, gaat uit van twee lagen die tegenovergesteld aan elkaar tot ontwikkeling komen. Boulez' tekst, die zowel in de duitse als in de franse versie gebruikt wordt, wordt steeds meer opeengestapeld zodat de betekenis ervan steeds onduidelijker wordt en langzamerhand verdwijnt. Daarnaast drukt de muzikale taal zich uit in een tienstemmige klankopbouw, afkomstig uit Boulez' kantate 'Le soleil des eaux', die aan een analytisch proces wordt onderworpen, d.w.z. de meest tonale basisakkoorden ervan worden blootgelegd. Beide processen gaan in elkaar over, wanneer de dichtste tekstopeenstapeling wordt bereikt, en lopen weer uit elkaar, wanneer de ontrafelde akkoorden weer tot één geheel groeien.